

Ríkisfelagsmaðurin:

Hornasteinarnir í ríkisfelagsskapinum eru tey 4 S'ini:

Samband, Samstarv, Samanhald og Styrki

»Vit fáa onga nyttu burtúr at geva øðrum skuldina fyrri óskilið í 80'unum. Tað ger bert, at vit verða hildin fyrri gjøldur úti í heimi. Í okkara demokratisku skipan, har eitt av lyklaorðunum er persónligt frælsi, verður hin einstaki noyddur at taka ábyrgd av egnum gerðum. Eru vit ikki nøgd við fólkaræðið, kunnu vit bara senda boð eftir Saddam Hussain ella Kim Jong-il ella onkrum øðrum einaveldisharra, sum so kundi hugsað fyrri okkum«

Stríðið millum føroyska heimastýrið og donsku stjórnina um hvussu bankamálið eigur at verða kannað, hevur eftir míni meting skapt ta størstu krappuna innan ríkisfelagsskapin síðan fólkaatkvøðuna í 1946. Danska stjórnin og konservativi fólkalokkurin hava í hesum máli bjóðað føroyingum eina serfrøðinganevnd, sum ikki tekur hædd fyrri rættartrygdini hjá føroyska fólkinum. Hetta er átalvert og við til at skaða viðurskiptini millum partarnar í danska ríkinum.

Vit høvdu ov nógvar vánaligar politikarar!

Loysingarmenninir heima á klettunum halda, at nú er stundin at uppsiga ríkisfelagsskapin komin. Somu menn og kvinnur eru eisini av teirri áskoðan, at ógvusligu búskapartrupulleikarnir í Føroyum prógva, at heimastýrisskipanin hevur spælt fallit. Lítið skil er í hesum báðum niðurstøðum. Eg haldi, best er at senda hesar niðurstøður til brennisteðina hjá IRF, har tær av sonnum hoyra heima.

Lat meg fyrst svara tí seinnu niðurstøðuni.

Í nógv ár ferdur føroysku politikararnir ein ógvuliga ábyrgdarleysan politikk, sum endaði við, at føroyska samfelagið fór á húsang og varð lagt undir danska

umsiting 6. oktober 1992. Hevði ein sjálvstøðug tjóð ríkið sama slag av búskaparpolitikki sum føroyingar gjørdi í 80'unum, hevði viðkomandi tjóð eisini rent seg rimmarfasta og endað undir umsiting av kreditorunum, í hesum føri av IMF. Tað er ikki skipanin, sum hevur skuldina, men hinvægin teir vánaligu politikarar, sum hava havt ræðið í Føroyum.

Í hesum sambandi kann eg ikki lata vera við at hugsa um, at somu menn, sum í dag rópa hardest um loysing, eisini vóru bestir til at solda pengarnar hjá skattaborgarunum burtur í eyst og vest.

Vit fáa onga nyttu burtúr at geva øðrum skuldina fyrri óskilið í 80'unum. Tað ger bert, at vit verða hildin fyrri gjøldur úti í heimi. Í okkara demokratisku skipan, har eitt av lyklaorðunum er persónligt frælsi, verður hin einstaki noyddur at taka ábyrgd av egnum gerðum. Eru vit ikki nøgd við fólkaræðið, kunnu vit bara senda boð eftir Saddam Hussain, Kim Jong-il ella onkrum øðrum einaveldisharra, sum so kundi hugsað fyrri okkum.

Sambandið, størri virði enn kreppan

Hin fyrsta niðurstøðan er heldur onginskilagóðorsøk fyrri at loysa. Tað vildi verið

sum í øði, at høgt báðar hendurnar av, eftir at hava mist eitt petti av litlafingri í fresaranum. Sjálvandi er núverandi kreppan í ríkisfelagsskapinum onki at rópa hurra fyrri hjá okkum sambandsmonnum. Men vit mugu ikki gloyma, at virðið í ríkisfelagsskapinum er nógv størri enn kreppan um bankamálið.

Sambandið snýr seg bæði um at geva og at fáa

Heilt frá gamlari tíð av hava Føroyar verið partur av einum størri ríki á ein ella annan hátt. Ta fyrstu tíðina fram til 1380 sum norskt skattland. Eftir hetta gjørdust Føroyar partur av norsk-danska ríkinum. Hetta ríkið var til í 434 ár, til Norra og Danmark í 1814 fóru í hvørt sína ætt. Tá komu Føroyar beinleiðis undir donsku trúnuna. Hendan skipan varði fram til heimastýrisslógina, ið kom í gildi 1. apríl 1948.

Við heimastýrisslóginu fingur føroyingar møguleika fyrri at yvirtaka hópinn av málsøkjunum.

Saman við málsøkjunum fylgdi eisini skyldan til at gjalda kostnaðin. Flestu øki, nevnd verða undir heimastýrisslóginu, eru nú á føroyskum hondum. Uttan fyrri heimastýrisslógina liggja uttanríkis- og verjumaal, sum ikki kunnu yvir-

takast.

Í ríkisfelagsskapinum hava føroyingar givið donum sjálvsavgerðarrætt á teimum økjum, sum liggja á Christiansborg. Hin vegin hava føroyingar fingið rættið sum danskir ríkisborgarar. Hetta gevur føroyskum ungdommi rætt til at fara undir útbúgvingar á donskum lærostovnum á jøvnum fæti við danir. Í ríkinum kunnu vit flyta hagar vit vilja. Vit kunnu gera brúk av serkunnleika hjá ríkismyndugleikunum á nógvum økjum. Vit verða vart av donsku verjuni. Vit hava fingið valutasamgongu, ið virkar til tryggjeika hjá føroyskum vinnulívi. Og fyrri at føroyingar eisini skulu hava ávirkan á avgerðir, sum snúgva seg um allan ríkisfelagsskapin, hava Føroyar rætt til 2 fólkatingsumboð.

Oman á hesi rættindi, sum føroyingar hava í ríkisfelagsskapinum, kemur búskaparlaga ískoytið sum heimastýrið á hvørjum ári tekur ímóti frá donsku stjórnini. Hetta ískoyti stavar frá, at føroyski búskapurin er sera veikur og einstáttaður. Sjálv um okkum sambandsmonnum hevði dámað betur at okkara vakra land megnaði at yvirleva uttan stuðul, kemst ikki uttanum, at hetta í løtu ikki letur seg gera. Samroyndin er, at stuðulin er kærkominn

hjá bæði sambands- og tjóðveldismonnum.

Tað er ikki bara í danska ríkinum, at stuðul verður latin til útjádaraeki. Hetta fyrirbrigdið finna vit um allan heim.

Danir eiga at fáa burtur av oljuinntøkunum!

Ein partur av Føroya fólki heldur ivaleyst, at Føroyar eiga at slita, um so er at ein komandi oljuvinna kann gera okkum búskaparlaga óheft.

Hesum eri eg als ikki samdur við. Hvat gera vit tann dagin, oljukeldurnar eru tømðar, ella aðrar orkukeldur av álvara eru farnar at geva oljuvið kapping. Hóast vit sjálvi møguliga tá liggja undir grønna torvu, so hava vit eina ábyrgd fyrri okkara eftirkomarum, soleiðis at teimum eisini skal vera liv lagað í Føroyum. Eftir minari meting eiga vit at geva donum og grønlandingum burturav okkara møgulegu oljuinntøkum í framtíðini. Sum eg nevndi fyrri í greinini, luttaka vit í einum ríkisfelagsskapi har tað bæði snýr seg um at geva og at fáa. Vit eiga ikki bara at hugsa um okkara egna fyrimun, men hava virðing hvør fyrri øðrum.

Lat okkum so taka donsku síðuna av ríkisfelagsskapinum. Har føroyingar fáa, eru tað danir sum geva. Hvat fáa danir so aftur?

Her eiga vit at geva okkum greitt, at í samstarvi millum lond fáa tey smærri londini í flestu førum størstu nyttuna. Hetta ger seg eisini galdandi í felagsskapinum millum Danmark, Føroyar og Grønland. Danir njóta gott av, at størsti innflutningurin hjá føroyingum kemur beinleiðis ella óbeinleiðis úr Danmark, nógv mentanarlig bond eru millum londini, fleiri danir hava ætt og vinir í Føroyum, og danir fáa loyvi til at umboða eitt størri ríki úti í heimi, ið røkkur frá Thule í vestri og endar eystri á Bornholm.

Samstarv gevur styrki

Runt um allan knöttin finna vit lond, sum leita saman í felagsskapi, fyrri at standa sterkari mótevnis umheiminum og njóta gott av samstarvi. Ongin føroyingur kemur uttanum, at Føroyar eru ein fámént tjóð, sum ikki megnar at loysa allar heimins trupulleikar. Vit skulu ikki ganga og trúgva, at vit fáa størri nyttu av at standa einsamallir í heimssamfelagnum. Bæði føroyingar og grønlandingar hava notið gott av stuðli frá stórabeggja, tá ið stríð hevur verið millum heimastýrini og onnur lond. Her skal eg bara nevna 3 dømi. Danska uttanríkisráðið

